

Sygn. akt VI ACa 1625/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 grudnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA – Ewa Stefańska

Sędzia SA – Irena Piotrowska

Sędzia SO (del.) – Marcin Strobel (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Ewelina Murawska

po rozpoznaniu w dniu 13 grudnia 2013r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa Gminy J.

przeciwko Syndykowi Polskiego Konsorcjum Budowlanego (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej w Z.

o upoważnienie, zobowiązanie i zapłatę

oraz z powództwa wzajemnego Syndyka Polskiego Konsorcjum Budowlanego (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej w Z.

przeciwko Gminie J.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanego (powoda wzajemnego)

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie

z dnia 30 października 2012r.

sygn. akt III C 74/10

I oddala apelację;

II zasądza od Syndyka Polskiego Konsorcjum Budowlanego (...) S.A. w upadłości likwidacyjnej w Z. na rzecz Gminy J. kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sygn. akt VI ACa 1625/13

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 20 września 2005 r. skierowanym przeciwko Polskiemu Konsorcjum Budowlanemu (...) S.A. w Z. (obecnie w upadłości likwidacyjnej), sprecyzowanym pismami z dnia 22 grudnia 2006 r. i 28 stycznia 2008 r.,

Gmina J. wносиła o: - formalno-prawne przekazanie przez pozwanego części sieci kanalizacyjnej położonej we wsi J. na odcinku od studni (...) do (...);

- zobowiązanie pozwanego do złożenia oświadczenia woli o nieodpłatnym przekazaniu działek stanowiących przedłużenie ul. (...) o numerach ewidencyjnych (...);

- dokończenie przez pozwanego zagospodarowania skweru (...) we wsi J. poprzez ustawienie obiektów małej architektury tj. 6 ławek i 8 sztuk lamp o wartości 30 000,00 zł;

- zasądzenie od pozwanego kwoty 218 556,77 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 8 września 2006 r. do dnia zapłaty z tytułu zaniechania modernizacji pętli autobusowej;

- zasądzenia od pozwanego kwoty 323 666,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 6 grudnia 2006 r. do dnia zapłaty, w związku z zaniechaniem wykonania projektu technicznego chodnika wzdłuż ul. (...) oraz zaniechaniem wykonania 70 metrów bieżących chodnika;

- zasądzenia od pozwanego kwoty 13 420,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 27 listopada 2006 r. do dnia zapłaty, w związku z zaniechaniem wybudowania i zagospodarowania dwóch przystanków autobusowych w centrum wsi J.;

- zasądzenia od pozwanego kwoty 276 826,47 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 21 stycznia 2005 r. do dnia zapłaty, w związku z niewykonaniem sieci sanitarnej na odcinku od studni (...) do budynków Urzędu Gminy J.;

- zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na pozew pozwany wnosił o jego oddalenie i zasądzenie od powoda kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Wraz z odpowiedzią na pozew pozwany wniósł pozew wzajemny, w którym domagał się zasądzenia od powoda (pозwanego wzajemnego) kwoty 752 740,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od jego wniesienia do dnia zapłaty, tytułem zwrotu kosztów wybudowania sieci kanalizacyjnej do centrum usługowo-handlowego oraz na odcinku od studni (...) do studni (...).

Wyrokiem z dnia 6 października 2008 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zobowiązał pozwanego do dokończenia na własny koszt zagospodarowania skweru (...) we wsi J., poprzez ustawienie obiektów małej architektury tj. 8 sztuk lamp i 6 ławek, umorzył postępowanie w odniesieniu do żądania wykonania projektu i realizacji ciągu pieszego wobec cofnięcia powództwa w tym zakresie i oddalił powództwo główne w pozostałej części oraz powództwo wzajemne w całości, znosząc wzajemnie koszty procesu pomiędzy stronami.

Na skutek apelacji obu stron Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 14 października 2009 r. zmienił zaskarżony wyrok w części uwzględniającej powództwo główne i oddalił żądanie w tym zakresie, oddalając również apelację powoda głównego. W pozostałym zaś zakresie (w odniesieniu do powództwa wzajemnego), uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Warszawie pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, wyrokiem z dnia 30 października 2012 r., Sąd Okręgowy w Warszawie oddalił powództwo wzajemne i zniósł pomiędzy stronami koszty postępowania w sprawie, nakazując jednocześnie pobrać od pozwanego (powoda wzajemnego), na rzecz Skarbu Państwa, kwotę 565,27 zł tytułem nieopłaconych kosztów opinii biegłego.

Powyższy wyrok zapadł w oparciu o następujące ustalenia faktyczne:

Polskie Konsorcjum Budowlane (...) S.A. w Z. (obecnie w upadłości likwidacyjnej) prowadziła na terenie wsi J. inwestycję związaną z budową sklepów (...), w ramach której, na podstawie umowy (...) z dnia 10 kwietnia 2003 r.

zleciła jednemu z podwykonawców wykonanie kanalizacji zewnętrznej i towarzyszących jej robót ziemnych, w tym kanalizacji na odcinku niezbędnym do funkcjonowania centrum handlowego od studni (...) poprzez studnię (...) do studni (...), kanalizacji na drodze gminnej od studni (...) do (...), przecisku pod ul. (...) do studni (...), przyłącza do Urzędu Gminy od studni (...) do studni (...) oraz kanalizacji na ul. (...) od studni (...) do studni (...).

W dniu 29 kwietnia 2003 r. Starosta (...) wydał decyzję zatwierdzającą projekt budowy i pozwolenia na budowę kolektora głównego kanalizacji ul. (...) oraz kanalizacji na terenie Państwowej Akademii Nauk wraz z przyłączem do istniejącego kolektora. Decyzja ta wydana została na rzecz Wójta Gminy J..

W trakcie budowy dróg dojazdowych, realizowanej przez pozwaną (powoda wzajemnego) inwestycji, okazało się, iż ta wykupiła za mało terenu pod jej realizację. W związku z powyższym pozwana podjęła z Gminą J. oraz Państwową Akademią Nauk rozmowy dotyczące nabycia części gruntów niezbędnych do jej wykonania. W wyniku prowadzonych przez strony negocjacji Gmina J. wyraziła ostatecznie zgodę na zbycie przez powódkę (pozwanego wzajemnego) na rzecz pozwanej (powoda wzajemnego), w trybie bezprzetargowym 3 działek gruntu o powierzchni około 2 000,00 m⁽²⁾, w zamian za co pozwana zobowiązała się do wykonania sieci kanalizacyjnej na odcinku od studni (...) do studni (...) oraz od studni (...) do studni (...), wybudowania drogi łączącej ul. (...) i ul. (...) oraz jej przekazania Gminie J., wybudowania i zagospodarowania dwóch przystanków autobusowych przy ul. (...) i rozważenia wybudowania chodnika łączącego osiedle (...) z ul. (...), po zweryfikowaniu stanu prawnego nieruchomości. Ostatecznie w wyniku owych uzgodnień powódka (pozwany wzajemny) sprzedała pozwanej (powodowi wzajemnemu), w trybie bezprzetargowym 3 działki gruntu. Pozwana (powód wzajemny) nabyła również nieruchomość od Państwowej Akademii (...), a w zamian za nieskorzystanie przez powódkę (pozwanego wzajemnego) z prawa jej pierwokupu, zobowiązała się do wykonania na rzecz Gminy J. remontu pomieszczeń Ogrodniczego (...), wybudowania i zagospodarowania dwóch przystanków komunikacji autobusowej, modernizacji dawnej pętli autobusowej oraz zagospodarowania skweru (...), poprzez ustawienie urządzeń małej architektury tj. ławek i oświetlenia parkowego.

W dniu 30 lipca 2013 r. podpisano aneks nr (...) do umowy (...), w którym rozszerzono zakres prac przewidzianych w umowie, o wykonanie przyłącza od studni (...) do budynku Urzędu Gminy J. i budynku komunalnego nr (...), wykonanie przyłącza kanalizacyjnego do budynku nr (...) i przyłącza kanalizacji sanitarnej do zbiornika na stacji (...).

W wyniku tych ustaleń i realizacji powołanej wyżej inwestycji pozwana (powód wzajemny) wybudowała kanalizację na odcinku od studni (...) do (...), od studni (...) do (...), od studni (...) do studni (...) wraz z przeciskiem pod ul. (...).

W piśmie z dnia 20 czerwca 2005 r. pozwana (powód wzajemny) zaproponowała powódce (pozwanemu wzajemnemu) odpłatne przekazanie wykonanego odcinka kanalizacji wraz z drogą dojazdową do osiedla (...), z jednoczesnym zapewnieniem, iż uzyskane stąd środki przeznaczy na zaprojektowanie i wykonanie chodnika wzdłuż ul. (...), wykonując jednocześnie modernizację i zagospodarowanie pętli oraz zatoki autobusowej przy ul. (...).

Do tego rodzaju przekazania jednak nie doszło, a pozwana (powód wzajemny), która zakończyła realizację inwestycji przestała być zainteresowana wykonaniem dalszych robót.

Powódka (pozwany wzajemny) zdecydowała się zatem wykonać pozostałe odcinki kanalizacji we własnym zakresie.

Pozostałe odcinki kanalizacji od studni (...) do studni (...) oraz od studni (...) do studni (...) zostały zatem wykonane przez powódkę (pozwanego wzajemnego) na jej koszt.

Zarówno wybudowane przez pozwaną (powoda wzajemnego) jak i powódkę (pozwanego wzajemnego) odcinki kanalizacji połączone zostały z siecią kanalizacji należącą do przedsiębiorstwa powódki (pozwanego wzajemnego), a obecnie ich odłączenie jest niemożliwe albowiem uniemożliwi ono prawidłowe funkcjonowanie całej należącej do niej sieci kanalizacyjnej.

Wartość nakładów poczynionych przez pozwaną (powoda wzajemnego) na wybudowanie opisanych wyżej fragmentów sieci kanalizacyjnej wynosi 617 000,00 zł (netto).

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Okręgowy uznał, iż pomiędzy stronami doszło do zawarcia, umowy o wykonanie przez pozwaną (powoda wzajemnego) opisanych wyżej odcinków kanalizacji, które ten miał wykonać nieodpłatnie. Na taki charakter zawartej przez strony umowy, zdaniem Sądu Okręgowego, wskazywać ma protokół z negocjacji z dnia 29 lipca 2003 r., z którego wynika wprost zobowiązanie pozwanej (powoda wzajemnego) do wykonania i sfinansowania kanalizacji.

Zdaniem Sądu Okręgowego w zamian za powyższe, powódka (pozwany wzajemny), zobowiązała się do zbycia na rzecz pozwanej (powoda wzajemnego) trzech należących do niej nieruchomości, w trybie bezprzetargowym.

Zamiarem stron nie objęto zatem rozliczeń dotyczących kosztów budowy przedmiotowej kanalizacji.

Nieodpłatny charakter zobowiązania pozwanej (powoda wzajemnego) wyklucza zatem żądanie zasądzenia od powódki (pozwanego wzajemnego) należności odpowiadającej kosztom poniesionym przez nią na budowę spornej części kanalizacji.

Sam fakt przyłączenia wybudowanych przez pozwaną (powoda wzajemnego) części kanalizacji do sieci należącej do przedsiębiorstwa powoda (pozwanego wzajemnego) nie prowadził również, zdaniem Sądu Okręgowego do automatycznego przejścia na powódkę (pozwanego wzajemnego) własności urządzeń (części kanalizacji) wybudowanych przez pozwaną (powoda wzajemnego), lecz z chwilą ich podłączenia do sieci wyłączał je jedynie spod działania zasady superficies solo cedit.

Urządzenia te do czasu zawarcia umowy przenoszącej ich własność, stanowią zatem własność osoby ponoszącej koszty ich budowy, której przysługuje uprawnienie wystąpienia do przedsiębiorcy, który przyłączył je do swej sieci, z żądaniem nabycia ich własności, za odpowiednim wynagrodzeniem.

Regulacja przewidziana obecnie w przepisie art. 49 § 2 k.c., zdaniem Sądu Okręgowego, ma przy tym zastosowanie również do urządzeń wniesionych i przyłączonych do sieci przed jej wejściem w życie, tj. przed dniem 3 sierpnia 2008 r.

Powołane wyżej okoliczności uzasadniają zatem zdaniem Sądu Okręgowego oddalenie powództwa wzajemnego.

Uzasadniając orzeczenie o kosztach postępowania Sąd Okręgowy powołał się na przepis art. 100 k.p.c.

Apelację od powołanego wyżej wyroku wywiodła pozwana (powód wzajemny) zaskarżając go w całości.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, a mianowicie:

- art. 72 § 2 k.c. poprzez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, że pomiędzy stronami doszło do zawarcia umowy na podstawie jednostronnego oświadczenia woli zawartego w protokole z dnia 29 lipca 2003 r., pomimo niesprecyzowania zakresu wzajemnych zobowiązań;
- art. 405 lub 49 § 2 k.c. poprzez ich błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że pozwana nie ma prawa do zwrotu poniesionych nakładów w części kanalizacji objętej powództwem wzajemnym.

2. naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie:

- art. 386 § 6 k.p.c. poprzez niezastosowanie się do wskazań, co do dalszego postępowania po uchyleniu wyroku, co miało istotny wpływ na wynik sprawy;
- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na uznaniu, że obie strony były należycie reprezentowane przy złożeniu oświadczenia w przedmiocie nieodpłatnego wykonania kanalizacji oraz

że pozwana złożyła oświadczenie o nieodpłatnym wykonaniu kanalizacji, a strony w sposób jednoznaczny unormowały bieżące stosunki, określając wzajemne zobowiązania.

Powołując się na powyższe zarzuty pozwana (powód wzajemny) wносиła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji wraz z pozostawieniem temu sądowi rozstrzygnięcia o kosztach za wszystkie instancje, ewentualnie o zmianę zaskarżonego orzeczenia i uwzględnienie powództwa w całości poprzez zasądzenie od powódki (pozwanego wzajemnego) na rzecz pozwanej (powoda wzajemnego) kwoty 752 740,00 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty.

Pozwana (powód wzajemny) wносиła również o zasądzenie od powódki (pozwanego wzajemnego) kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanej (powoda wzajemnego) jest nieuzasadniona i nie zasługuje na uwzględnienie, choć niektórym powołanym w niej argumentom nie sposób odmówić racji.

Odnosząc się do powołanych w niej zarzutów dotyczących naruszenia prawa procesowego, w pierwszej kolejności podnieść należy, jak słusznie wskazuje apelujący, iż Sąd Okręgowy, pomimo związania oceną prawną i wskazaniem Sądu Apelacyjnego, wyrażanymi w uzasadnieniu wyroku z dnia 14 października 2009 r. dokonał odmiennej oceny prawnej ustalonego w niniejszej sprawie stanu faktycznego, a nadto nie dokonał jednoznacznych ustaleń w zakresie objętym zaleceniami, co do dalszego toku postępowania zawartymi uzasadnieniu w/w orzeczenia.

Sąd Okręgowy nie poczynił również jednoznacznych ustaleń w zakresie prawa własności spornych odcinków kanalizacji, a co za tym idzie nie ustalił czy pozwanej (powodowi wzajemnemu) przysługuje od powódki (pozwanego wzajemnego) roszczenie o zapłatę, oparte na przepisie art. 405 lub art. 49 § 2 k.c.

W tym zatem zakresie ustalenia sądu I instancji, są sprzeczne z zapatrywaniem dotyczącym oceny prawnej dokonanej przez Sąd Apelacyjny w uzasadnieniu wyroku z dnia 14 października 2009 r. i wskazaniem dotyczącymi dalszego postępowania, albowiem w istocie ograniczają się do stwierdzenia, iż na skutek zawartej przez strony umowy, te uzgodniły, iż wybudowanie przez pozwaną (powoda wzajemnego) spornych odcinków kanalizacji nastąpi nieodpłatnie.

Niezależnie od sprzeczności tej oceny, z oceną prawną dokonaną już przez Sąd Apelacyjny w Warszawie, wskazać należy, iż sam fakt zobowiązania się do wykonania nieodpłatnie określonego odcinka kanalizacji, nie świadczy jeszcze o przeniesieniu jej własności przez wykonawcę na rzecz innej osoby, która jak słusznie wskazał Sąd I instancji nie staje się automatycznie jej właścicielem jedynie na skutek podłączenia wykonanych odcinków do istniejącej już i należącej do niej sieci kanalizacyjnej.

Słusznie wskazuje również apelujący, iż będąc związany oceną prawną dokonaną przez Sąd Apelacyjny, Sąd Okręgowy naruszył zasadę swobodnej oceny dowodów, dokonując ich odmiennej oceny i przyjmując, iż pomiędzy stronami doszło do zawarcia umowy o nieodpłatne wybudowanie spornego odcinka kanalizacji przez pozwaną (powoda wzajemnego), a strony w sposób jednoznaczny unormowały swe stosunki.

Wbrew tego rodzaju twierdzeniom wskazać należy, iż kwestia ta została już przesądzona przez Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z dnia 14 października 2009 r., zapadłym już w nowym stanie prawnym, dotyczącym regulacji art. 49 k.c., a co za brak było podstaw od dokonywania odmiennej oceny prawnej przeprowadzonych w niniejszym postępowaniu dowodów, aniżeli ta której dokonał uprzednio Sąd Apelacyjny, wobec związania wynikającego z przepisu art. 386 § 6 k.p.c.

W opisanych wyżej okolicznościach oba zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego uznać należy za zasadne, co jednak samo przez się nie uzasadnia jeszcze żądania apelacji, zmierzającego do uchylenia zaskarżonego wyroku

i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji, czy też jego zmiany i zasądzenia dochodzonej przez pozwaną (powoda wzajemnego) należności.

Pomimo powyższych uchybień zaskarżone orzeczenie jest bowiem prawidłowe i odpowiada prawu.

Odnosząc się do poczynionych w niniejszej sprawie ustaleń faktycznych wskazać bowiem należy, iż pomiędzy stronami bezspornym jest, iż prowadziły one rokowania, których przedmiotem było między innymi wykonanie przez pozwaną (powoda wzajemnego) elementów kanalizacji na terenie wsi J. na odcinku od studni (...) do (...) wraz z przeciskiem pod ul. (...) oraz odcinkiem do Urzędu Gminy J., w zamian za zbycie przez powódkę (pozwanego wzajemnego) na rzecz pozwanej (powoda wzajemnego) trzech nieruchomości bez przetargu.

Pomimo przedstawianych w toku poszczególnych etapów negocjacji propozycji, w tym propozycji nieodpłatnego wykonania i sfinansowania przedmiotowej kanalizacji przez pozwaną (powoda wzajemnego), pomiędzy stronami nie doszło jednak do zawarcia ważnej umowy.

Zarówno biorący udział w negocjacjach w dniu 10 lipca 2003 r. prezes pozwanej spółki (...) (protokół negocjacji z dnia 10 lipca 2003 r. k. 23), jak i biorący w nich udział w dniu 29 lipca 2003 r. A. H. (protokół negocjacji z dnia 29 lipca 2003 r. k. 254-255), nie posiadali bowiem należytego umocowania do działania w imieniu spółki, której prawidłowa reprezentacja wymagała działania łącznie dwóch członków zarządu.

Brak należytego umocowania, niezależnie od braków ustalenia wszystkich przedmiotowo istotnych elementów umowy, jak słusznie wskazuje to apelujący, wykluczał możliwość przyjęcia, iż strony zawarły w drodze rokowań ważną umowę, na mocy której pozwana (powód wzajemny) zobowiązała się do nieodpłatnego wykonania spornych elementów kanalizacji na rzecz powódki (pozwanego wzajemnego).

Wbrew zapatrywaniu Sądu Okręgowego nie można przy tym przyjąć, iż o należyтым umocowaniu A. H., do działania w imieniu pozwanej (powoda wzajemnego), świadczy pismo tej ostatniej z dnia 11 lipca 2005 r. wraz z dołączonym do niego pełnomocnictwem. To ostatnie obejmuje bowiem jedynie umocowanie do reprezentowania interesów pozwanej (powoda wzajemnego) w sprawach dotyczących inwestycji związanej z budową centrum handlowego w J., nie stwarzając jednak umocowania do działania w jej imieniu, w zakresie wykonania kanalizacji na rzecz powódki (pozwanego wzajemnego).

Wbrew stanowisku Sądu Okręgowego nie sposób przyjąć również, iż strony zawarły umowę o nieodpłatne wykonanie kanalizacji przez pozwaną (powoda wzajemnego) na rzecz powódki (pozwanego wzajemnego) w drodze czynności dorozumianych.

Pozwana (powódka wzajemna) wykonała bowiem część kanalizacji będącej przedmiotem prowadzonych przez strony negocjacji, lecz żadne z okoliczności towarzyszących tej inwestycji nie wskazywały, iż jej celem było nieodpłatne jej wykonanie, a nadto przeniesienie jej własności na powódkę (pozwanego wzajemnego).

Zgromadzony w sprawie materiał dowodowy prowadzi bowiem do zgoła odmiennych wniosków, co potwierdza zarówno treść pism pozwanej z dnia 3 listopada 2004 r. (k.84) i 20 czerwca 2005 r. (k. 88), jak i zeznania prezesa zarządu pozwanej H. P. (k. 317-320), z których wynika, iż pomimo prowadzonych negocjacji, przewidujących taką możliwość, strony nie poczyniły w tym zakresie jednoznacznych ustaleń, a pozwana (powód wzajemny) oczekiwała od powódki (pozwanego wzajemnego) rozliczenia kosztów poniesionych na budowę spornej kanalizacji.

W powyższych okolicznościach nie sposób uznać zatem, iż pomiędzy stronami doszło do zawarcia ważnej umowy, przedmiotem której było nieodpłatne wykonanie spornej kanalizacji przez pozwaną (powoda wzajemnego).

Za uzasadniony uznać, zatem należy również zarzut apelacji dotyczący naruszenia prawa materialnego tj. art. 72 § 1 k.c.

Niewątpliwym jest natomiast, iż pozwana wykonała część kanalizacji na terenie Gminy J., w tym kanalizacji będącej przedmiotem prowadzonych przez strony negocjacji, na odcinkach do studni (...) do (...), od studni (...) do (...), od studni (...) do (...) oraz przecisk pod ul. (...) o łącznej wartości 617 000,00 zł.

Pozwana nie wykonała natomiast odcinka kanalizacji od studni (...) do (...) oraz jej przyłączenia do Urzędu Gminy J. na odcinku od studni (...) do (...). Odcinek ten wykonała bowiem powódka (pozwany wzajemny).

Po wykonaniu w/w odcinków kanalizacji przez pozwaną (powoda wzajemnego) nowo powstałe odcinki kanalizacji włączone zostały do sieci przedsiębiorstwa powódki (pozwanego wzajemnego) i obecnie są wykorzystywane tak przez właścicieli wybudowanego przez pozwaną centrum handlowo-usługowego, jak i mieszkańców J.. Ich odłączenie od funkcjonującej sieci uniemożliwiłoby zaś obecnie jej prawidłowe funkcjonowanie.

Dokonując powołanych wyżej odmiennych ustaleń faktycznych, w opisanym wyżej zakresie oraz dzieląc ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego w pozostałej części i przyjmując je za własne, w dalszej kolejności zważyć należało, czy w tak ustalonym stanie faktycznym nastąpiło przeniesienie własności spornych odcinków kanalizacji na powódkę (pozwanego wzajemnego), a jeśli tak pod jakim tytułem oraz czy w związku z tym pozwanej (powodowi wzajemnemu) przysługuje uprawnienie do żądania zwrotu nakładów na wybudowaną kanalizację, ewentualnie zaś roszczenie o zapłatę odpowiadającej jej wartości, oparte na regulacji dotyczącej bezpodstawnego wzbogacenia.

Odnosząc się do w/w zagadnień, odpowiadających wytycznym Sądu Apelacyjnego w Warszawie zawartym w uzasadnieniu wyroku z dnia 14 października 2009 r., co do dalszego postępowania po uchyleniu wyroku sądu I instancji, wskazać należy, iż w świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie sposób przyjąć, iż pozwana (powód wzajemny) zobowiązała się do wykonania elementów spornej kanalizacji nieodpłatnie (czemu przeczą powołane wyżej dowody). W toku postępowania dowodowego strony nie wykazały zaś istnienia innych (poza prowadzonymi uprzednio negocjacjami) okoliczności mogących świadczyć o nabyciu przez powódkę (pozwanego wzajemnego) prawa własności przedmiotowej kanalizacji.

Takim wnioskom przeczy bowiem zarówno korespondencja stron (patrz powołane wyżej pisma z dnia 3 listopada 2004 r. i 20 czerwca 2005 r.), jak i dalsze działania stron, w tym zgłoszone w ramach niniejszego procesu przez powódkę (pozwanego wzajemnego) żądanie formalno-prawnego przeniesienia na nią spornych elementów kanalizacji wybudowanych przez pozwaną (powoda wzajemnego).

W świetle powyższego uznać należy, iż w wyniku czynności podejmowanych przez strony niniejszego procesu, do dnia wydania wyroku w niniejszej sprawie, nie doszło do przeniesienia własności spornych elementów kanalizacji przez pozwaną (powoda wzajemnego) na powódkę (pozwanego wzajemnego).

Wbrew twierdzeniom apelującego do nabycia własności spornych elementów kanalizacji przez powódkę (pozwanego wzajemnego) nie doszło również na skutek ich przyłączenia, do sieci przedsiębiorstwa przesyłowego powódki (pozwanego wzajemnego), przez co te, jako części składowe dzieląc los rzeczy, do której zostały przyłączone, stały się jej własnością.

Odnosząc się do powyższego zagadnienia wskazać należy, iż prezentowane w orzecznictwie stanowisko nie było dotychczas jednolite. W orzecznictwie wyrażano zarówno poglądy przemawiające za stanowiskiem, iż z chwila przyłączenia do przedsiębiorstwa, urządzenia przesyłowe, stają się własnością właściciela przedsiębiorstwa przesyłowego, nie stanowiąc części składowej nieruchomości, na której zostały posadowione, jeżeli stały się elementem tego przedsiębiorstwa (patrz tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 31 stycznia 2003 r. IV CKN 1715/00 – Lex Nr 78282, z dnia 27 marca 2003 r. V CKN 1817/00 – Lex Nr 301845, z dnia 25 lipca 2003 r. V CK 129/02 – Lex Nr 795789, z dnia 8 marca 2005 r. IV CK 623/04 – Lex Nr 603425), jak i przemawiające za poglądem, iż sam fakt przyłączenia ich do przedsiębiorstwa nie stanowi samodzielnej podstawy nabycia ich własności przez właściciela przedsiębiorstwa, z którym zostały faktycznie przyłączone, pomimo wyłączenia ich spod działania zasady superficies solo cedit (patrz tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 2 marca 2006 r. III CSK 83/05 – Lex Nr 369165, w uchwale z dnia

8 marca 2006 r. III CZP 105/05 – OSNC 2006/10/159, w wyroku z dnia 22 stycznia 2010 r. – OSNC 2010/7-8/116, w wyroku z dnia 19 października 2011 r. II CSK 80/11– Lex Nr 1044001, oraz wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 14 lipca 2010 r. I ACa 397/09 – Lex Nr 756573, wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 17 stycznia 2013 r. V ACa 833/12 – Lex Nr 1286513).

Opowiadając się za drugim z powołanych wyżej poglądów, wskazać należy, iż sytuacja ta uległa zmianie po zmianie przepisu art. 49 k.c. dokonanej dnia 3 sierpnia 2008 r. i dodaniu § 2 do w/w przepisu, wedle którego osoba, która poniosła koszty budowy urządzeń przesyłowych, o których mowa w § 1 pozostaje ich właścicielem i może żądać od przedsiębiorcy, który przyłączył urządzenia do własnej sieci, aby nabył ich własność za odpowiednim wynagrodzeniem. Z takim żądaniem może wystąpić również przedsiębiorca, który dokonał ich przyłączenia do własnej sieci.

W orzecznictwie wyrażono przy tym pogląd, iż powyższa regulacja ma zastosowanie również do sytuacji, w których urządzenia przesyłowe zostały wybudowane i podłączone do sieci przed dniem 3 sierpnia 2008 r., albowiem samo ich połączenie do sieci jedynie wyłączało je z działania zasady *superficio solo cedit*, nie rodząc skutków prawno rzeczowych, w postaci przeniesienia ich własności na rzecz przedsiębiorcy sieciowego.

Na takim stanowisku stanął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 stycznia 2010 r. (V CSK 206/09 - Lex nr 578047) oraz Sąd Apelacyjny w Poznaniu w wyroku z dnia 24 kwietnia 2013 r. (I ACa 237/13 – Lex Nr 1322022).

Prezentowane powyżej stanowisko uznać należy za słuszne mając na uwadze fakt, iż jeszcze przed nowelizacją przepisu art. 49 k.c. ustawodawca, wyłączając urządzenia przesyłowe spod działania zasady *superficio solo cedit*, o ile weszły one w skład przedsiębiorstwa lub zakładu, nie przewidując jednak w sposób wyraźny skutku w postaci ich przewłaszczenia na rzecz właściciela takiego przedsiębiorstwa lub zakładu. W istocie zatem urządzenia przesyłowe wzniesione na cudzym gruncie, a nawet przyłączone z siecią przesyłową przedsiębiorcy traktować należy jako odrębne rzeczy ruchome mogące stanowić przedmiot obrotu (patrz tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 22 stycznia 2010 V CSK 195/09 – OSNC 2010/7-8/116 oraz Sąd Apelacyjny w Gdańsku w wyroku z dnia 17 stycznia 2013 r. V ACa 833/12 – Lex Nr 1286513).

Odnosząc powyższe rozważania do ustalonego w niniejszej sprawie stanu faktycznego wskazać należy, iż pomimo prowadzonych przez strony negocjacji, do chwili wydania wyroku w sprawie niniejszej pozwana (powód wzajemny) pomimo wybudowania własnym kosztem spornych urządzeń kanalizacji i połączenia ich z siecią kanalizacji przedsiębiorstwa powódki (pozwanego wzajemnego), nie przeniosła na nią ich własności, a ta nie nabyła ich również przez sam fakt ich połączenia z siecią kanalizacji należącego do jej przedsiębiorstwa przesyłowego. Pozwana (powód wzajemny) ponosząca koszty ich budowy pozostała zatem ich właścicielem, a co za tym idzie nie może domagać się od powódki (pozwanego wzajemnego) zapłaty z tytułu nakładów na rzecz cudzą, skoro te nie stanowią części składowej rzeczy należącej do powódki (pozwanego wzajemnego), lecz w dalszym ciągu własność pozwanej (powoda wzajemnego).

Z tego też powodu żądanie pozwu oparte na przepisie art. 49 § 2 k.c. nie może być uwzględnione.

Wskazać przy tym należy, iż istotą wywodzonego z w/w przepisu roszczenia nie jest zwrot nakładów odpowiadających kosztom budowy urządzeń przesyłowych, lecz żądanie nabycia ich własności przez przedsiębiorcę za odpowiednim wynagrodzeniem, co już tylko z tego powodu czyni roszczenie pozwanej (powoda wzajemnego) oparte na w/w przepisie niezasadnym. Powołana wyżej regulacja, w zaistniałym i opisanym stanie faktycznym może natomiast stanowić podstawę żądania przeniesienia własności spornych elementów kanalizacji na powódkę (pozwanego wzajemnego) za odpowiednim wynagrodzeniem, przy czym tego rodzaju roszczenie, zgodnie z brzmieniem w/w przepisu, przysługuje zarówno pozwanej (powódce wzajemnej), która poniosła koszty jej budowy, pozostając jej właścicielem, jak i właścicielowi przedsiębiorstwa przesyłowego - powódce (pozwanemu wzajemnemu).

Z braku przewłaszczenia spornych elementu kanalizacji na rzecz powódki (pozwanego wzajemnego) roszczenie pozwanej (powoda wzajemnego), obecnie uznać należy za co najmniej przedwczesne.

Odnosząc się do drugiej z podstaw żądania, wskazanych przez pozwaną (powoda wzajemnego), tj. żądania zapłaty opartego na bezpodstawnym wzbogaceniu wskazać należy, iż opisany wyżej brak podstaw do przyjęcia, iż powódka (pozwany wzajemny) nabyła nieodpłatnie własność wybudowanych przez pozwaną (powoda wzajemnego) urządzeń przesyłowych (spornej części kanalizacji), czyni w/w roszczenie bezzasadnym z braku możliwości przyjęcia, iż powódka (pozwany wzajemny) uzyskała bez podstawy prawnej korzyść majątkową kosztem pozwanej (powoda wzajemnego), odpowiadającą wartości w/w urządzeń.

Mając powyższe na uwadze roszczenie pozwanej (powoda wzajemnego), rozpatrywane w świetle obu wskazanych przez nią podstaw, należało uznać za bezzasadne.

Tym samym za niezasadne uznać należy zarzuty apelacji dotyczące naruszenia prawa materialnego poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie przepisów art. 49 § 2 k.c. i art. 405 k.c., skoro z powołanych wyżej względów zaskarżone orzeczenie odpowiada prawu.

Z opisanych wyżej względów, pomimo zasadności części zarzutów apelacji, zapadły w sprawie wyrok uznać należało za prawidłowy, jako odpowiadający prawu i to tak w zakresie rozstrzygnięcia o żądaniu powództwa wzajemnego, jak i kosztach postępowania, dotyczących obu zgłoszonych w niniejszym postępowaniu powództw.

Roszczenie obu stron, przy stosunkowo niewielkiej różnicy wartości przedmiotu sporu i odwrotnie proporcjonalnej różnicy rzeczywiście poniesionych kosztów procesu, zostały bowiem oddalone w całości, co w świetle przepisu art. 100 k.p.c. uzasadniało ich wzajemne zniesienie pomiędzy stronami.

Wobec powyższego Sąd Apelacyjny, uznając apelację pozwanej (powoda wzajemnego) za bezzasadną, w oparciu o przepis art. 385 k.p.c. orzekł jak w pkt. I sentencji wyroku.

Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego zawarte w pkt. II sentencji wyroku, obejmujące wynagrodzenie pełnomocnika procesowego będącego radcą prawnym, ustalone w oparciu o przepis § 6 pkt. 7 w związku z § 12 ust. 1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (tekst jedn. Dz. U. Nr 490 za 2013 r.) na kwotę 5 400,00 zł, uzasadnia przepis art. 99 w związku z art. 391 § 1 k.p.c.